

Юлія Загоруйко,
здобувач ступеня вищої освіти магістра
інституту заочного та дистанційного навчання
Національної академії внутрішніх справ
Марія Дозорець,
викладач кафедри психології
навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД

Сучасний етап розвитку людства характеризується масштабною швидкістю соціальних, технологічних та культурних змін, що суттєво трансформують психологічний стан особистості та суспільства загалом. Глобалізаційні процеси, інтенсивна цифровізація, пандемічні загрози, воєнні конфлікти, економічна нестабільність і зміна соціальних ролей формують нові умови існування людини, які супроводжуються підвищеним рівнем стресу, невизначеності та психологічної напруженості.

Психологічні виклики сьогодення вже не можуть розглядатися виключно в межах психології як окремої науки. Їх аналіз потребує інтеграції знань соціології, медицини, нейронаук, педагогіки, права, інформаційних технологій, економіки та безпекових наук. Саме тому міждисциплінарний діалог виступає ключовим інструментом дослідження та подолання сучасних кризових явищ.

Сучасне суспільство функціонує в умовах постійної турбулентності. Соціальні зміни відбуваються швидше, ніж психіка людини встигає адаптуватися до нових реалій. Це породжує феномен хронічної психологічної напруженості.

До основних чинників психологічних викликів належать:

- воєнні конфлікти та колективні травми;
- інформаційні війни;
- соціальна невизначеність;
- економічні ризики;
- трансформація сімейних моделей;
- зміна професійної структури зайнятості.

Воєнний стан в Україні став потужним фактором колективного психологічного стресу. У суспільстві спостерігається зростання рівня тривожності, депресивних реакцій, посттравматичних проявів, порушень сну та емоційного виснаження [1; 2, с. 4].

Разом із негативними наслідками відбувається розвиток психологічної стійкості, посилення громадянської солідарності та формування нових смислів існування, що свідчить про адаптаційний потенціал людської психіки.

У сучасній науці психічне здоров'я розглядається як комплексне явище, що формується під впливом біологічних, психологічних та соціальних чинників.

Біопсихосоціальна модель пояснює психічний стан людини через взаємодію:

- нейрофізіологічних процесів;
- особистісних характеристик;
- соціального середовища;
- економічних умов життя [3].

Медицина досліджує нейробіологічні механізми стресу, психологія - когнітивні та емоційні процеси, соціологія - вплив соціальних структур, а право визначає нормативні механізми захисту психічного здоров'я.

Особливого значення набуває профілактичний підхід. Сучасна психологія поступово переходить від лікування наслідків до попередження психологічних криз через розвиток емоційної грамотності, психологічної освіти населення та формування культури звернення по допомогу.

Цифрова революція створила принципово новий тип соціального середовища - інформаційне суспільство. Інтернет, соціальні мережі та цифрові технології стали невід'ємною частиною повсякденного життя.

Психологічні наслідки цифровізації проявляються у:

- зміні механізмів уваги;
- скороченні тривалості концентрації;
- залежності від соціального схвалення;
- зростанні соціального порівняння;
- формуванні цифрової ідентичності.

Інформаційне перевантаження спричиняє емоційне виснаження та так звану «цифрову тривожність». Водночас цифрові технології відкривають нові можливості психологічної підтримки: онлайн-терапію, мобільні додатки самопомоги та використання штучного інтелекту у сфері ментального здоров'я [4].

Співпраця психологів, програмістів і лікарів дозволяє створювати інноваційні інструменти психодіагностики та консультування.

Одним із ключових викликів сучасної України є масова травматизація населення. Воєнні події впливають на всі вікові групи - дітей, дорослих, військових і цивільних.

Найпоширенішими наслідками є:

- посттравматичні стресові реакції;
- підвищена тривожність;
- емоційне оніміння;
- почуття втрати контролю над майбутнім.

Разом із цим формується феномен резильєнтності, тобто здатності людини відновлюватися після стресу. Резильєнтність базується на:

- соціальній підтримці;
- сенсоутворенні;
- адаптивних копінг-стратегіях;
- психологічній гнучкості.

Міждисциплінарний підхід дозволяє поєднувати психологічну допомогу, соціальну політику, медичну реабілітацію та правовий захист постраждалих.

Сучасні професії характеризуються високим рівнем емоційного навантаження. Особливо це стосується психологів, медиків, військових, правоохоронців, педагогів і соціальних працівників.

Емоційне вигорання проявляється через:

- хронічну втому;
- зниження емпатії;
- професійну демотивацію;
- цинізм;
- психосоматичні розлади.

Дослідження свідчать, що профілактика вигорання потребує системного підходу: організаційної підтримки, супервізії, психологічної освіти та формування здорового професійного середовища [5].

Міждисциплінарна співпраця дозволяє інтегрувати психологічні, управлінські та медичні методи підтримки фахівців.

Одним із ключових напрямів подолання сучасних викликів є розвиток психологічної культури населення. Освіта повинна формувати:

- емоційну компетентність;
- критичне мислення;
- навички саморегуляції;
- стресостійкість;
- відповідальне ставлення до психічного здоров'я.

Інтеграція психологічних знань у систему освіти сприяє ранній профілактиці психічних розладів та розвитку соціально зрілої особистості.

Сучасна освіта дедалі більше орієнтується на міждисциплінарність, поєднуючи психологію з педагогікою, нейронауками та цифровими технологіями.

Міждисциплінарний підхід стає основою розвитку сучасної психологічної науки. Жодна окрема дисципліна не здатна повністю пояснити складність людської поведінки в умовах глобальних змін.

Ефективний діалог передбачає співпрацю:

- психології;
- медицини;
- соціології;
- права;
- економіки;
- інформаційних технологій;
- безпекових наук.

Такий підхід дозволяє створювати комплексні програми психосоціальної підтримки, державні стратегії ментального здоров'я та інноваційні технології психологічної допомоги.

Психологічні виклики сучасності є результатом глибоких соціальних трансформацій, воєнних подій та цифрових змін. Людина XXI століття перебуває в умовах постійної невизначеності, що потребує нових підходів до розуміння психіки та організації психологічної допомоги.

Міждисциплінарний діалог виступає ключовим механізмом подолання цих викликів, оскільки забезпечує інтеграцію різних наукових підходів і практичних рішень.

Перспективи розвитку психологічної науки пов'язані з формуванням резильєнтного суспільства, розвитком цифрових сервісів підтримки, підвищенням психологічної культури населення та посиленням ролі психології у державній політиці.

Список використаних джерел

1. Мітенко О. В. Виклики сьогодення для науки та суспільства. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях глобальних викликів XXI століття: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* Одеса: Гельветика, 2022. С. 112–115.

2. Слюсаревський М. М. Соціально-психологічний стан українського суспільства в умовах повномасштабного російського вторгнення: нагальні виклики і відповіді. *Вісник Національної академії педагогічних наук України.* 2022. № 1. С. 1–12.

3. Engel G. L. The need for a new medical model: A challenge for biomedicine. *Science.* 1977. Vol. 196. P. 129–136.

4. Lai T., Moore J., Gurung D. Psy-LLM: Scaling up global mental health psychological services with AI-based large language models. arXiv preprint. 2023.

5. Coyle D., Matthews M., Doherty G., Sharry J. Engaging with mental health: a global challenge. arXiv preprint. 2013.

Сергій Зайка,

доцент кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ПРАВОВІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сучасний етап державотворення детермінований впливом економічних, політичних, соціальних та інших чинників, які суттєво відображаються на готовності працівників поліції виконувати на високому рівні професійні функції.

Діяльність слідчого Національної поліції України є важливим компонентом кримінального судочинства, який забезпечує належне розслідування кримінальних правопорушень і захист прав громадян. У сучасному суспільстві, де рівень злочинності, а також вимоги до юридичних стандартів постійно зростають, ефективність роботи слідчого стає критично важливою. Слідчі виступають не лише як фахівці, які збирають, перевіряють, оцінюють докази й викривають правопорушників, а й як представники кримінального судочинства, які мають дотримуватися етичних і правових норм.

Правові засади діяльності слідчого включають численні законодавчі акти й підзаконні нормативні документи, які визначають права та обов'язки слідчих,